

Η φαινομενολογική εννοιολόγηση της Ελευθερίας από τον Maurice Merleau-Ponty. Το ένσαρκο-ιστορικό ον

υπό Χλόης Κολύρη

Η συζητούμενη έννοια της ελευθερίας είναι στις μέρες μας η πολιτική ελευθερία. Διαμορφώθηκε κατά τον διαφωτισμό, και μετά διατυπώθηκε σαν μανιφέστο στην **Γαλλική και Αμερικανική** Επανάσταση και διατρέχοντας τους δυο αιώνες της Νεωτερικότητας αποτελεί το καύχημα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας

Αφορά και εγγυάται την ισονομία, **αυτοδιάθεση**, σεβασμό του ανθρώπινου όντος, σαν σώμα και νου και συνεπάγεται την επιλογή από όσους απολαμβάνουν αυτήν την ελευθερία εκείνων που θα επιστατήσουν στην εφαρμογή της

Διάχυτη ωστόσο είναι σήμερα η αίσθηση ότι και αυτή η ελευθερία πνίγεται. Ο [ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ] αυτής της πολιτικής, κηρύσσοντας συνεχώς **νέες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, εξαιρεί συνεχώς και νέες ομάδες του πληθυσμού από το πολιτικό σώμα και τα πολιτικά δικαιώματα.** [Καρλ ΣΜΙΤ]

Ο Foucault από το 50 ήδη εισάγει την έννοια της βιοπολιτικής, περιγράφει τους τρόπους με τους οποίους ο Κυρίαρχος ελέγχει ως και τα σώματα η τις συνήθειες των πολιτών παρακάμπτοντας σιωπηλά τα φυσικά και πολιτικά δικαιώματα Η διαθέσιμη «Ελευθερία» γίνεται αγελαία και προσχεδιασμένη

. Στην πραγματικότητα πνίγεται γιατί βάζει από την πίσω πόρτα σαν τοποτηρητή της **τον Κυρίαρχο που εξαιρεί κατά την κρίση του.**

Πριν δούμε αν μπορεί να απαντήσει όλα αυτά η Φαινομενολογική αντίληψη της ελευθερίας ας ανατρέξουμε συνοπτικά στο πως προσέγγιζε η Φιλοσοφία το πρόβλημα της ελευθερίας στην διαδρομή της

Το βασικό διακυβευμα είναι Υπάρχει η ελευθερία σαν υπαρκτικό χαρακτηριστικό σύμφυτο με την ανθρώπινη συνείδηση ή με άλλα μοντέλα όπως λόγος, πνεύμα ,το Dasein

ή

Η ελευθερία είναι μια αυταπάτη απέναντι σε ένα πλήρως καθορισμένο από τη φύση ορίζοντα στον οποίο υποτάσσεται και η ίδια

Στην πρώτη θέση-τη μεταφυσική- ο άνθρωπος είναι απερίοριστα ελεύθερος στηριζόμενος σε δυο ιδιότητες της συνείδησης : βούληση και δυνατότητα επιλογής

Στην δεύτερη ο άνθρωπος καθορίζεται ντετερμινιστικά απέξω από τη Φύση η ότι άλλο επέχει θέση Φύσεως π.χ. την Ιστορία. με αποτέλεσμα η ελεύθερη επιλογή να διαγράφεται

1. Οι Αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι ανέπτυξαν αυτή τη δεύτερη θέση.Ενδιαφέρονται για τη θέση του πολίτη μέσα στην πόλη και κατ' επέκταση στον κόσμο σ'ένα σύνολο αρμονικό και τέλειο, αποφεύγοντας να ασχοληθούν κατά τον Χέγκελ με την ουσία της ελευθερίας σαν ανθρώπινου χαρακτηριστικού. Όσο κι αν αυτό ακούγεται υπερβολικό Πλατων, Αριστοτελης, Στωικοί θεωρούν απαραίτητη, την υποταγή των παθών και ακρίτων επιθυμιών στην *ανεύρεση της αρμόζουσας θέσης στην πόλη , και τον κόσμο γενικότερα.*

Ο Αριστοτέλης στο «Μετά τα Φυσικά» παρομοιάζει τις πράξεις των ελευθέρων ανθρώπων με τις κινήσεις των αστερισμών, ενώ ο Πλατών στο 7^ο της Πολιτείας, θεωρεί τον άνθρωπο που αποφασίζει σύμφωνα με τις επιθυμίες του ίσο με σκλάβο ή και με ζώο. Η αντίληψη αυτή διαμορφώνεται πλήρως στους Στωικούς. « Η επιλογή πλήρης αυταπάτη», αντίθετα ο κατευνασμός των παθών οδηγεί τον άνθρωπο να βρει την πραγματική του θέση μέσα στον κόσμο απολαμβάνοντας την πραγματική ελευθερία που έγκειται στο να αδιαφορεί για πράγματα που δεν είναι στον έλεγχο του. Διότι τα πράγματα χωρίζονται σε όσα είναι κάτω από τον έλεγχο μας «Λογική, Δράση» και σε όσα καθορίζονται ντετερμινιστικά από έξω. Η ενασχόληση με αυτά οδηγεί σε φόβους και αυταπάτες δηλαδή στην υποδούλωση.

Την εννοιολογηση αυτή της ελευθερίας ξαναβρίσκουμε με άλλο τρόπο βέβαια στον Σπινόζα. Εδώ πραγματική ελευθερία είναι η γνώση της αναγκαιότητας και η αποδοχή του κόσμου όπως είναι. Στη θέση της ελευθερίας καλλιεργείται η θεματική του πεπρωμένου «Amor fat» σαν μία βαθμιαία απελευθέρωση από την ψευδαίσθηση ότι μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο. Ο Νίτσε από τη μεριά του στο ...Τάδε εφη Ζαρατούστρα.... Λέγει «ΓΕΛΑΩ ΜΕ ΤΟ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΥΠΕΞΟΥΣΙΟ ΣΑΣ **Η ΒΟΥΛΗΣΗ ΓΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΑΘΑΡΗ ΧΙΜΑΙΡΑ.**»

2. Ας δούμε τώρα και την άλλη πλευρά *Η συνείδηση με την ελευθερία σαν βασικό χαρακτηριστικό της*, διαθέτει έναν απεριόριστο ορίζοντα επιτελεστικότητας. Ο Ιερός Αυγουστίνος τον 7^ο αιώνα εισάγει τον όρο **Αυτεξούσιο** που παίζει έκτατε βασικό ρόλο στην διαπραγμάτευση της έννοιας της ελευθερίας. Ο Καρτέσιος επανεισάγει τον όρο. Στον 4^ο Στοχασμό διαβάζουμε {*Η ελευθερία της συνείδησης δεν χρειάζεται αποδείξεις γίνεται γνωστή όπως την αποκομίζουμε από την εμπειρία*} Για να επιλέξουμε ανάμεσα σε όσα μας προτείνει η νόηση δεν αισθανόμαστε ότι μας εξαναγκάζει οτιδήποτε εξωτερικό

Ο Καντ θέτει το αυτεξούσιο υπό την αιγίδα του ορθού Λόγου και της κατηγορικής προσταγής. Στην [Θεμελίωση της Μεταφυσικής των ΗΘΩΝ] θεωρεί την ηθικότητα απόδειξη της ελευθερίας καθώς σαν παράδειγμα νοιώθουμε ένοχοι αν παραλείψουμε μια πράξη που θα έβαζε σε κίνδυνο τη ζωή ενός ατόμου ή ομάδος ανθρώπων κάτι που θα διαλέγαμε ελεύθερα σύμφωνα με τον ηθικό νόμο. Εν τούτοις ο ίδιος Φιλόσοφος στην [Κριτική του Καθαρού Λόγου] μας καλεί να εγκαταλείψουμε κάθε δογματική αλαζονεία υπέρ της μιας ή της άλλης άποψης δηλαδή αυτεξούσιο ή ντετερμινισμός.

Η αμφιταλάντευση αυτή μπορεί να οδηγήσει στην λεγόμενη [Σκεπτικιστική Απελπισία]. Αντιμετωπίζουμε σήμερα πολλά προβλήματα [έκτρωση αυτοκτονία, ευθανασία, ποινές] μπροστά στα οποία η συνείδηση στέκει αμήχανη.

Το αυτεξούσιο χαράσσει μια τομή ανάμεσα στον άνθρωπο και τη Φύση που δύσκολα μπορεί να σταθεί στην εμπειρία της καθημερινής ζωής.

Από την άλλη μεριά στο αυτεξούσιο χρωστάμε τους δημοκρατικούς και δικαιοκούς θεσμούς , τον σεβασμό της ετερότητας.και εκεί στηρίζονται οι συνομολογήσεις που βελτιώνουν την κοινωνική αλληλεγγύη. Η σημερινή συζήτηση για την **ΗΘΙΚΗ της ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ** {Χαμπερμας} μεταξύ ατόμων η ομάδων πηγάζει από την ηθική διάσταση του αυτεξούσιου[θυμίζοντας μας πως ο ΧΑΜΠΕΡΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΕΥΘΕΙΑΝ ΑΠΟΓΟΝΟΣ του ΚΑΝΤ]

. Πως θα σκεφτούμε μαζί τους δυο πόλους χωρίς να παραχαράξουμε τα όρια φύσης και ιστορίας αλλά και χωρίς να στερηθούμε την ηθική επιλογή μέσω του αυτεξουσίου που είναι απαραίτητη στη σημερινή συζήτηση για την ισονομία την δικαιοσύνη και τον σεβασμό της ετερότητας .

.Μπορεί να υπάρχει μια προοπτική ελευθερίας, με τον άνθρωπο να απελευθερώνεται από τον ντετερμινισμό της **Φύσης** [ένστικτα, πάθη, ροπές, κληρονομικότητα] και της **Ιστορίας** [ταξικότητα , καταστατικοί μύθοι, παραδόσεις] χωρίς όμως να καταπίπτει στη γυμνή συνείδηση ενός λογοκεντρικού υποκειμένου, όταν μάλιστα, γνωρίζουμε, ότι το υποκείμενο αυτό δεν είναι κλεισμένο στον εαυτό του αλλά καθορίζεται άδηλα από το ψυχαναλυτικό υποσυνείδητο και ακόμη το γλωσσικό, το ταξικό, και το γενετικό ασυνείδητο έχοντας ήδη εκτοπισθεί και βρεθεί έξω από το κέντρο που θεωρούσε εαυτό του Όσα θεωρούσε δικές του επιλογές στην πραγματικότητα επιβάλλονται από το ασύνειδο, τα γονίδια και το κυριότερο, από την γλώσσα την ίδια. Στην ουσία δηλαδή πως να υπερβούμε το πρόδηλο που θεωρούμε ως εαυτό και που είναι στην πραγματικότητα εγω+γλώσσα+υποσυνείδητο+DNA η και να δούμε πως αλλιώς μπορεί να σταθεί ο εαυτός απέναντι στην Φύση και την Ιστορία η με άλλα λόγια στον Κόσμο και τους Άλλους χωρίς να γίνεται **ένα πράγμα** η **μία γυμνή συνείδηση** που αφηνιάζει [Alain BADIOU] η ακόμη κάτι **τυχαίο η συμπτωματικό**. **Σ'αυτό ακριβώς έγκειται η Μερλοποντιανή προσέγγιση της ελευθερίας**

*Πριν όμως. ας ανατρέξουμε στον **Χάιντεγκερ** για να θυμηθούμε στοιχεία από τη δική του διάνοιξη που προοιωνίζει τρόπον τινά την άποψη του Μερλώ-Ποντυ.Το Dasein επιτελείται εν μέσω ελευθερίας .Δυνατότητες, καταστάσεις είναι άδηλες Το Dasein στέκεται μπροστά σε δυνατότητες που δεν προβλέπει υπόκειται σε αλλαγές που δεν γνωρίζει εκ των προτέρων-όπως θα τις γνώριζε ένα απομονωμένο λογοκεντρικό υποκείμενο-κινείται σε μια κατάσταση που δεν εξουσιάζει, ένα ειδέναι μεταξύ βεβαιότατος και αβεβαιότητας Το ίδιο μόνο μπορεί να καθορίσει τον ορίζοντα της ελευθερίας του Η Ελευθερία του DASEIN είναι το τι'', το πώς'', το'' προς ποια κατεύθυνση'' και βρίσκεται ακριβώς **στα όρια του ριξίματος εκεί** όπου είναι ισαρχέγονα διανοιγμένο με τα άλλα όντα*

Ο Μερλώ-Ποντυ ακριβώς αμφισβητεί το λογοκεντρικό ,αυτάρκες υποκείμενο σαν τον φορέα της ελευθερίας Εγκαθιστά στην ουσία ένα νέο Cogito για το εγώ, σε εμπλοκή με τον κόσμο στον οποίο ζει θεωρώντας το σαν φορέα συνείδησης και ελευθερίας μόνο υπό

αυτές τις νέες προϋποθέσεις . Από την άλλη μεριά στέκει απέναντι και στον εξωθεν καθορισμό της ελευθερίας από την Φύση ή την Ιστορία που θα απάλειφε την συνείδηση.

A. ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Αρχίζοντας από τον ρεαλιστικό καθορισμό της συνείδησης ας δούμε πως αντιλαμβάνεται
1.Την αιτιότητα 2.Τα κίνητρα 3.Την βούληση.

- 1) Δεν δέχεται καμιά **αιτιολογική σχέση** μεταξύ εαυτού ,κόσμου ,κοινωνίας Μόνο εγκαταλείποντας όλες τις αιτιολογικές και αντικειμενικές βεβαιότητες μπορεί κάποιος να στραφεί στην παρουσία μέσα στον ίδιο τον εαυτό του χωρίς προσδιορισμούς. Θα βρει εκεί μια απρόσωπη ροή χωρίς όνομα η χαρακτηριστικά, μία τήξη χωρίς ιδιότητες χωρίς σκέψη ,όμως σε ετοιμότητα Είναι ζωντανή όμως δεν παρατηρεί δεν δέχεται τίποτε απέξω.

Αυτή η ροή, η τήξης στον πυρήνα της συνείδησης είναι κάτι που μπορεί συνεχώς να υπερβαίνει τα όρια της και που πάντα παραδίδεται σ'αυτές τις υπερβάσεις ανεπηρέαστη από τις ιδιότητες που της έχουν αποδοθεί απ'έξω.Ας πάρουμε το παράδειγμα ενός ανάπηρου ή ενός ετοιμοθάνατου Ο πρώτος έχει πάρει απέξω με σύγκριση και λογική την εικόνα του χωλού ,στο βάθος όμως της συνείδησης είναι ελεύθερος να .επιλέξει μια τελείως διαφορετική εικόνα Ο δεύτερος αξιολογεί τις ιατρικές πληροφορίες αλλά βαθιά μέσα του ΜΠΟΡΕΙ να θεωρεί την όλη κατάσταση σαν διέξοδο σε μια καλλίτερη ζωή. Δηλαδή η βαθιά και ελεύθερη επιλογή της συνείδησης μπορεί να είναι διαφορετική από τις ιδιότητες ,τα χαρακτηριστικά που παίρνει απ'έξω και που είναι τα διόδια που πληρώνει κανείς για να μπει στον κόσμο .Τα χαρακτηριστικά αυτά αφομοιώνονται βαθμιαία αλλά τη στιγμή που θα λειτουργήσει η ελευθερία, διαχωρίζονται ,παρακάμπτονται και περνώντας διάμεσου όλων αυτων των αντικειμενικων [[απέξω]], η συνείδηση διατηρεί μία απροσμέτρητη ικανότητα διαφυγής και υπέρβασης των καταστάσεων.

Η κοινωνία μπορεί να επιβάλλει απέξω την εικόνα του μειονεκτικού του σακάτη αλλα η ανθρώπινη συνείδηση μπορεί να ανατρέψει αυτή την εικόνα και να επιλέξει μια εικόνα αρτιότητας, να αλλάξει την εικόνα του περιφρονημένου με αυτήν εκείνου που περιφρονεί τους πάντες. Μόνο ένα ΠΡΑΓΜΑ, ένα αντικείμενο καθορίζεται αποκλειστικά απέξω από τους φυσικούς νόμους Αντίθετα η συνείδηση βγάζει τον άνθρωπο από την πλήρως υλική υπόσταση, από την κατάσταση του πραγματος.Αν κάποια στιγμή μεταβληθεί σε πράγμα δύσκολα θα βγει από αυτό το πάγωμα για να ξαναβγει στις απεριόριστες δυνατότητες της συνείδησης Το βρίσκουμε αυτό στη σύγχρονη θεματική της πραγματοποίησης , ο άνθρωπος γίνεται αντικείμενο προς χρήση της καταναλωτικής κοινωνίας ή ακόμη στην Μαρξιστική αλλοτριωση των ανθρώπων

Αντίθετα η ελευθερία της ανθρώπινης συνείδησης όντας οικουμενική- σαν μέρος του κόσμου στον οποίο ευρίσκεται -δεν επιδέχεται καμία μείωση στην έκταση της ελευθερίας της Η την διαθέτει συνολικά η καθόλου.

2) **Κίνητρα** Η τα κίνητρα είναι ισχυρά και αυτά είναι που μας ωθούν σε επιλογή και πράξη Η είναι δευτερεύοντα ,απέναντι στην απεριόριστη ελευθερία της συνείδησης. Για τον ΜΕΡΛΩ-ΠΟΝΤΥ η συνείδηση πάντα προηγείται των κινήτρων και είναι αυτή που τους δίνει ώθηση. Εξετάζουμε διαφορετικά ΚΙΝΗΤΡΑ επιλέγουμε **εμείς** το ισχυρότερο ,πράττουμε. Τα κίνητρα δεν είναι περιοριστικά για την συνείδηση, εκείνη επιλέγει κάποιο και το στηρίζει στην πράξη. Πάλι, ένα κίνητρο που δεν είναι πλέον ισχυρό παραμερίζεται και ίσως το ξαναπιάσουμε μετά από καιρό όταν η συνείδηση και πάλι το επιλέξει. Όταν τα κίνητρα καταπέσουν λέμε για το σχέδιο που παραμερίζουμε «δεν ήταν και τόσο σπουδαίο τελικά.....» Στην *Dasseinsanalysis* συναντάμε συχνά έναν νευρωσικό ,όταν ξεπεράσει ένα εμμονικό κίνητρο να λέει «.....δεν ήταν και τόσο σπουδαίο τελικά....» μιλώντας έτσι για κάτι που τον κρατούσε υποδουλωμένο για πάρα πολλά χρόνια Ο αναλυόμενος στην ψυχοθεραπεία παραμερίζει το κίνητρο της νεύρωσης και κάνει ελεύθερη πλέον επιλογή άλλου κινήτρου.

3) **Θέληση.** Δεν μπορούμε να ταυτίσουμε ελευθερία και θέληση, η δήθεν αδυναμία της θέλησης είναι επιχείρημα κατά της ελευθερίας, όμως πράξη και θέληση δεν ταυτίζονται. Σαν παράδειγμα δεν μπορεί κάποιος να γίνει ιεραπόστολος ή μισθοφόρος μόνο με θέληση αν δεν έχει προσανατολιστεί η συνείδηση προς αυτές τις ιδιότητες. Η ελευθερία δεν χρειάζεται την βούληση γιατί τα εμπόδια στην πράξη της, τα χρησιμοποιεί για να δυναμώσει.

Είδαμε λοιπόν από τη μια μεριά τη συνείδηση καθαρή, χωρίς χαρακτηριστικά και απεριόριστη, και από την άλλη μεριά τις ιδιότητες που παίρνει απέξω, από τον **κόσμο**, αφού εισέλθει σ'αυτόν ή από το ίδιο της **το σώμα**, που της έχει δοθεί από την φύση σαν μία έτοιμη δομή. Ακόμη όμως κ'αν η προτεραιότητα αποδοθεί στην **Δομή** –όπως υποστηρίζουν οι Στρουκτουραλιστές-ή **σε μια τυχαία Κατάσταση** όπως υποστηρίζου οι Μεταδομιστές, η συνείδηση δεν μπορεί παρά να επιβάλλει μια σειρά από μορφές σε ότι της παραδίδεται, άρα η συνεισφορά της είναι και πάλι αποφασιστική.

Είδαμε ως εδώ 1) τη συνείδηση γυμνή και απεριόριστη και 2) τροποποιημένη με τα χαρακτηριστικά που παίρνει απέξω. ΑΥΤΟ ΤΟ **ΕΞΩ** είναι ο κόσμος και οι άλλοι.

Η γνώση που αποκομίζουμε απέξω είναι πάντα σε δεύτερο χρόνο αλλά και εκεί εμείς επιλέγουμε, ανάμεσα σε όσα μας προσφέρονται **ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΑΓΝΟΗΣΟΥΜΕ** τους ΑΛΛΟΥΣ είναι μέρος του λαχνού που τραβάμε στη ζωή η επιλογή όμως ανήκει και σε μας . Ο κοσμος μας επιλέγει και τον επιλέγουμε. Οι άλλοι μου στέλνουν τον τρόπο με τον οποίο με αντιλαμβάνονται αλλά μέσω της συνείδησης μπορώ να επιλέξω ένα άλλο εαυτό Από αντικείμενο περιφρόνησης να γίνω αυτός που περιφρονεί τους άλλους

Κάποιος με κομμένα πόδια γίνεται πρωταθλητής , κάποιος που δεν μπορεί ούτε να γράψει γίνεται ο μεγαλύτερος Φυσικός. Ότι πάρουμε απέξω μας καθορίζει πάντα σε δεύτερο χρόνο αλλά εν συνεχεία μπορούμε να το τροποποιήσουμε ριζικά, ακριβώς λόγω της απροσμέτρητης ελευθερίας της συνείδησης.

B. ΚΟΣΜΟΣ

Είδαμε ότι τα κίνητρα ,η αιτιότητα,η θέληση έπονται της συνείδησης που προηγείται και τα διαμορφώνει Υπάρχει ένα είδος προδιαμόρφωσης. Συναντιόμαστε με την Φύση στον κόσμο αλλά και μέσα στο σώμα που κατέχουμε Ένας κόσμος έξω και μέσα μας Από αυτόν τον κόσμο διαλέγουμε όσα θα τους δώσουμε σημασία .Τα όρια όμως αυτού του κόσμου είναι και τα όρια της ελευθερίας μας; Είδαμε ότι η καθαρή συνείδηση δεν γνωρίζει όρια . Η ελευθερία όμως επιφέρεται σαν φαινόμενο Στον φωτισμό του φαινομένου τα πράγματα του κόσμου δίνουν στο υποκείμενο ένα φυγόκεντρο νόημα και το υποκείμενο επιφέρει στον κόσμο ένα νόημα κεντρομόλο

Μέχρι εδώ έχουμε από τη μια μεριά γυμνή συνείδηση σαν απεριόριστη ελευθερία και από την άλλη μεριά, τον κόσμο ,την Φύση που ορίζει ντετερμινιστικά μέσω αιτιότητας κινήτρων και, βούλησης την λογική, «επιστημονική», σύλληψη της ελευθερίας

ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ο Μερλω-Ποντου θεωρεί ότι η διάσταση μεταξύ Καθαρής Συνείδησης και Φύσης με την μορφή του έξωθεν ή εσωθεν κόσμου απαλείφεται ακριβώς στο *πεδίο της ελευθερίας* ή καλλίτερα Η ελευθερία μπορεί να υπάρξει μόνο σ ένα τέτοιο *πεδίο*.

Ας θυμηθούμε πρώτα το πεδίο της αντίληψης στον **Husserl**. Υπάρχει ένα κεντρικό πεδίο πλήρους αντίληψης που περιβάλλεται από ένα πεδίο δυνατοτήτων. Πάνω σ'αυτό το μοντέλο αναπτύσσει ο Μ.-Π. την δική του θεωρία για το πεδίο της ελευθερίας Γύρω από την συνείδηση δημιουργείται ένα πεδίο δυνατοτήτων όχι από αφηρημένες ιδέες που συνδέονται με κίνητρα ή πάθη, αλλά με σιωπηρές αποφάσεις που μαρκάρουν σταθερά σημεία, το σύνολο τους είναι ότι λέμε χαρακτήρα Χωρίς αυτό το πεδίο δεν μπορεί να υπάρξει ελευθερία διότι η αληθινή επιλογή αφορά το σύνολο του χαρακτήρα και τον τρόπο που είμαστε στον κόσμο και όχι την ουδετερότητα [[σκεπτικιστική απελπισία]] την περίσκεψη απέναντι σε ποικίλα κίνητρα σε κάτι που θα αντιστοιχούσε στη Σαρτρική *mauvaise foi*

Αντίθετα έχει σημασία να σηκώσουμε την Άγκυρα να λύσουμε τον κάβο από το πεδίο της περίσκεψης να μπούμε στην ζωή

Αν διαγράψουμε το πεδίο της ελευθερίας και κρατήσουμε μια καθαρή συνείδηση - που προ παντός κινήτρου, αιτιότητας και βούλησης- σαν έμφυτη και καταστατική ιδιότητα του ανθρωπίνου είδους θα έθετε από μόνη της μια καθαρή ελευθερία-η **ελευθερία** όπως την καταλαβαίνουμε στην καθημερινή ζωή έχει διαλυθεί και εξισωθεί με απλή προθετικότητα. Θα ήταν μία ελευθερία ,παντού και πουθενά, χωρίς ιδιαίτερη Φύση γιατί είναι η ίδια Φύση, χωρίς δώρο για τον άνθρωπο, γιατί είναι η ίδια δωρεά, χωρίς να μεταφέρει τίποτε μεταξύ ανθρώπου και Φύσης ώστε κάτι να αλλάξει στην μία πλευρά η την άλλη. **ΚΟΙΝΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΚΛΑΒΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΡΩΑ μια ελευθερία εξουδετερωμένη που παράγεται αδιαλείπτως εκτός του πεδίου όπου η συνείδηση συναντά τις δυνατότητες της μέσα στον κόσμο**

ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ[situations] Έχουμε λοιπόν από τη μια μεριά την συνείδηση και από την άλλη μεριά τον Κόσμο με όσα περιέχει διαθέσιμα για μας Στο πεδίο αυτό αλληλοεπιφέρεται μεταξύ συνείδησης και κόσμου κεντρομόλο και φυγόκεντρο νόημα . Η συνάντηση αυτή και Ταυτόχρονη νοηματοδότηση δημιουργεί μια κατάσταση

C.

Οι καταστάσεις δίνουν στη συνείδηση τις ιδιαιτερότητες της, η δε συνείδηση αναδιαμορφώνει την κατάσταση και μέσω αυτής τον κόσμο .Οι καταστάσεις διαδέχονται η μία την άλλη ,αλλά μερικές, μετά από συνεχείς επαναλήψεις αποκτούν προτεραιότητα απαρτίζουν αυτό που ονομάζουμε εαυτό .Αυτό είναι και το πεδίο της επιλογής ,ο χαρακτήρας, η συμπεριφορά, εκεί χρονίζεται υπαρκτικά και μπορεί να επιφέρει συγκεκριμένες αλλαγές και δι' αυτών να εξασκηθεί η ελευθερία.

Είδαμε λοιπόν μέχρι εδώ

1. Αν η συνείδηση **δεν μπει** στο πεδίο της ελευθερίας και μείνει κλειστή σαν σε ένα οχυρό θα επιλέγει συνέχεια, θα γλιστράει τρόπον τινά στον ίδιο τον εαυτό της σε κάτι που γίνεται ισοδύναμο του πεπρωμένου.
2. **Αν μπει** στο πεδίο της, κόβει, κρατάει τον χρόνο για το νόημα που πήρε απέξω, από τον κόσμο σαν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, σαν χαρακτήρα, σαν συνολικό εαυτό. Τα χρησιμοποιεί για την πραγματική επιλογή για την μεταστροφή. Αυτό βέβαια προϋποθέτει μια προηγούμενη κατάσταση που η επιλογή τροποποιεί. Σ'ΑΥΤΗΝ την κατάσταση μια συνεχής επιλογή, εκτός του πεδίου, μία αδιάφορη κατάτμηση του χρόνου ίσως αποτελεί την αρνητική διαλεκτική της σχέσης μας με τον κόσμο ή το μηδέν. Μια ετοιματζίδικη ελευθερία δεν είναι παρά μια σειρά προθέσεων που δεν περνάνε ποτέ στην πράξη και δεν συμπεριλαμβάνουν πράγματα από τον κόσμο. Η ρητή και πραγματική πράξη ελευθερίας είναι πάντα στο πεδίο του κόσμου
3. Η συνείδηση έχει απεριόριστες δυνατότητες για την ελευθερία της, απέναντι της, όμως απέναντι έχει και τον κόσμο με τις δικές του ρεαλιστικότητες. Η συνάντηση γίνεται στο πεδίο της ελευθερίας όπου είδαμε να υπάρχει διπλή ροή νοήματος κεντρομόλος και φυγόκεντρος. Για να καταλάβουμε αυτή τη διπλή ροή πρέπει να

κάνουμε διάκριση **μεταξύ άμεσων** σχεδίων. π.χ.- θ'ανέβω αυτό το βουνό ή θα πάω στο φεγγάρι- και **γενικών σχεδίων** π.χ. -μπορώ να ανεβαίνω κάποια βουνά προσिता σε μένα-. ή μπορώ να ταξιδεύω **Τα άμεσα** σχέδια της συνείδησης έχουν απεριόριστη ελευθερία- τα όρια Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ μπαίνουν εκεί που η ίδια αποφασίζει τα **γενικά σχέδια όμως αντιστοιχούν σε γενικές προθέσεις που λαμβάνουν υπόψη το συγκεκριμένο περιβάλλον**. Σαν φυσικό πρόσωπο που είμαι- με το μυαλό μπορώ να περπατήσω στον Σείριο –αλλά σαν σώμα δεν κουνιέμαι εύκολα από τη Γη ,εκεί όπου ζω και ανήκω -συλλαμβάνοντας παρ'ολ'αυτά και προσιωνίζοντας κάθε είδους απολυτες αξιολογήσεις.

D. ΠΡΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

Τα γενικά μου σχέδια σαν συγκεκριμένου όντος .αλλά και τα απεριόριστα σχέδια του μυαλού μου έχουν και τα δύο σαν μοντέλο τις *προαξιολογήσεις* αυτού του **ένσαρκου όντος** που είμαι ,και που ζει σε αυτήν τη συγκεκριμένη Γη .Μετράμε το βουνό με το μήκος των ποδιών μας την αντοχή των μυών μας ,διατηρούμε γύρω μας προθέσεις που δεν ταυτίζονται πάντα με τις αποφάσεις μας και που επιδρούν στο περιβάλλον με τρόπους που δεν μπορούμε πάντα να προβλέψουμε

Αυτές οι προθέσεις είναι γενικές με δυο τρόπους

- Περιλαμβάνουν **όλα** όσα μας περιβάλλουν και όχι μόνο όσα επιθυμεί ο νους
- Γρήγορα διαπιστώνουμε ότι είναι **κοινές και στα αλλά άτομα του ανθρωπίνου είδους** κι'αυτό γίνεται κατανοητό μέσα στη ζωή. Κατά κάποιο τρόπο αυτό αποτελεί και την βάση της ψυχολογίας που μελετά ακριβώς μορφές που έχουν επιλεγεί κατά προτεραιότητα και σε συνεχή επαναληψη και από τα άλλα όντα που ζουν γύρω μας . Ολοι αναγνωρίζουν ένα κύκλο ,ένα τετράγωνο μέσα σένα σχέδιο ή τρεις κουκκίδες σ'ένα κείμενο [Ψυχολογία Gestaltdt]
- Αυτή η αυθόρμητη προαξιολόγηση είναι σα να κρύβει πίσω από την ελευθερία και τις κρίσεις μας κάτι που έχει ήδη δώσει την τάδε ή δείνα σημασία το τάδε ή το δείνα νόημα Τώρα η καθαρή συνείδηση μπορεί να αγνόηση τα πάντα εκτός από τις προδιαθέσεις της, *όλες οι δυνατότητες που βλέπει είναι χρωμαμένες στην ελευθερία* για όλη την ενέργεια που διαθέτουν,ετσι η ελευθερία δίνει σ'όποια δυνατότητα επιλέξει την ενέργεια που αποσύρει από τις άλλες που θα απορρίψει. Είμαστε στα νερά της αντίληψης και των δικών της δυνατοτήτων σε σχέση με το δικό της αντιληπτικό πεδίο....

Χωρίς αυτήν την αυθόρμητη προδιάθεση θα βρισκόμαστε σ'έναν άμορφο κόσμο σε μία συλλογή από πράγματα, απλοί θεατές ,όχι μέρος του θεάματος του κόσμου Όμως τα πράγματα αναδύονται από αυτόν τον κόσμο για να τα πιάσουμε να τα αγκαλιάσουμε, να σκαρφαλώσουμε πάνω τους είμαστε μπλεγμένοι αδιάκοπα μαζί τους Έξω από αυτήν την εμπλοκή με τον κόσμο θα περιορίζαμε τις σκέψεις μας μόνο στα εμμενή αντικείμενα της προθετικότητος μας.

Η ελευθερία δεν έχει να κάνει με [[αντικειμενικά]] εμπόδια πανομοιότυπα για όλους δοσμένα σ'ένα υποκείμενο χωρίς κόσμο. Αντίθετα είναι το υποκείμενο που τα διαβαθμίζει και **τρέχοντας μπροστά από τον εαυτό του συναντά τα πράγματα και τους αποδίδει μορφή**. Υπάρχει μία αυτόχθων σημασία στον κόσμο η οποία συγκροτείται στα [[πάρε-δώσε]] που έχει με τον κόσμο αυτό, το ένσαρκο ον που είμαστε

- Στο πεδίο της ελευθερίας ο εαυτός μας δεν μένει γυμνός στην υποκειμενικότητα του . γύρω του υπάρχει μία άλλως γενικότητας και κοινωνικότητας που μετατοπίζει το κέντρο από το εγώ στο σημείο που συναντάμε τους άλλους ΣΤΗΝ ΔΙΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΌΤΗΤΑ, το «δί'εαυτούς» δηλαδή εγώ για τον εαυτό μου και οι άλλοι για τους άλλους γίνεται «διά τους άλλους» δηλαδή οι άλλοι για μένα και εγώ για τους άλλους . Η ζωή μου έχει ένα νόημα που δεν μπορώ από μόνος να εγκαταστήσω Ο καθένας μας πρέπει να είναι ταυτόχρονα ανώνυμος στο βάθος της υποκειμενικότητας του και ανώνυμος με την έννοια της απόλυτης γενικότητας

Ο τρόπος που βρισκόμαστε στον κόσμο είναι ο φορέας αυτής της διπλής ανωνυμίας. Αν ο Καντ λέει «μην κάνεις στους άλλους ότι δεν θέλεις να σου κάνουν», **αλλά** και «τίποτε δεν μπαίνει στην συνείδηση χωρίς εμπειρία» εδώ η εμπειρία μπαίνει από την πίσω πόρτα της διυποκειμενικότητας.

Μόνο ένα πραγματοποιημένο ον, καθηλωμένο μεταξύ των αντικειμένων του κόσμου-δεν διαθέτει αυτές τις γενικότητες και πιθανότητες που συνεισφέρει ο κόσμος στο πεδίο της ελευθερίας Σαν πράγμα θα έπρεπε τότε να συγκλίνει μ'ένα είδος στατιστικής σκέψης που δεν συνάδει με την ελεύθερη επιλογή.

Δεν χρειάζεται να αναρωτηθούμε ,γιατί η συνείδηση δηλαδή ο σκεπτόμενος άνθρωπος αντιλαμβάνεται τον εαυτό της σαν ένσαρκο, ιστορικό ον . Η απόλυτη εσωτερική ροή της συνείδησης μορφοποιείται κάτω από τα ο ίδιο της το βλέμμα σαν συνείδηση, σαν σώμα, σαν πολιτικό ον, γιατί είναι ένα πεδίο παρουσίας στον εαυτό της , τους άλλους και τον κόσμο και γιατί αυτή η παρουσία την ρίχνει στο φυσικό και ιστορικό κόσμο από όπου και μόνο φτάνει στην κατανόηση του εαυτού της. Δεν της αρκεί η απόλυτη σύντηξη με τον εαυτό της, γιαυτό ζητάει νόημα για το είναι της απέξω.

Με αυτό τον τρόπο , το ένσαρκο ανθρώπινο ον υπερβαίνει στην εμπλοκή του με τον κόσμο το κλασσικό δίλημμα του ρασιοναλισμού «Η ελεύθερη πράξη είναι δυνατή η όχι» η αλλιώς «Ένα γεγονός μου επιβάλλεται απέξω η προέρχεται από το βάθος της συνείδησης» στις καταστάσεις , το έξω της συνείδησης είναι το έσω του κόσμου, το νόημα προσδίδεται αμφίδρομα

Η ελευθερία δεν απαλείφει την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε απλά της αλλάζει στροφές. Όσο είμαστε ζωντανόι οι καταστάσεις που ζούμε μένουν ανοιχτές κι αυτό σημαίνει δύο πράγματα.

- ✓ Ότι επιλέγουμε και επαναλαμβάνουμε κάποιους τυπικούς τρόπους δράσης κοινούς σε όλους και έτσι είμαστε εκτεθειμένοι σε ποικίλες καταστάσεις αλλά και ότι

Μια κατάσταση δεν μπορεί από μόνη της να οδηγήσει τον άνθρωπο στο **Είναι χωρίς ελευθερία.αποφαση και επιλογη**

E. ΙΣΤΟΡΙΑ

Το ίδιο επαναλαμβάνεται **σχετικά με την ιστορία**, που κλασικά θεωρείται ένας Ορίζων που καθορίζει απέξω την συνείδηση άρα και την ελευθερία. Ας θυμηθούμε. Αν εκλάβω τον εαυτό μου όπως παρουσιάζεται στη σκέψη μου σαν κάτι απόλυτα συγκεκριμένο θα βρω ότι είμαι μία προανθρώπινη , ανώνυμη ροή που δεν έχει πάρει απέξω ακόμη κανένα χαρακτηριστικό , Αν σκεφτώ τον εαυτό μου σαν άνθρωπο μεταξύ ανθρώπων θα τον χαρακτηρίσω αστό ή εργάτη ή διανοούμενο αξιολογώντας στοιχεία που θα πάρω από τον κόσμο γύρω μου

Επειδή η αξιολόγηση του παρόντος γίνεται μέσω του ελεύθερου σχεδίου που έχουμε για το μέλλον η Ιστορία δεν έχει από μόνη της σημασία παρά εκείνη που της αποδίδουμε με ελεύθερη βούληση. Ας δούμε με ένα παράδειγμα από την πάλη των τάξεων πως διαμορφώνεται ένα διανοητικό σχέδιο και πως προηγείται αυτού, το υπαρξιακό σχέδιο στην συνείδηση. Δεν βάζω τον εαυτό μου στην θέση του αστού ή του προλετάριου γιατί θα ξυπνήσω ένα πρωί και θα αποφασίσω ποια είναι η θέση μου στην γραμμή της παραγωγής για να δω έτσι την Ιστορία στο φως της πάλης των ταξεων. ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΈΝΑ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ. Υπάρχω σαν αστός η προλετάριος και είναι ο τρόπος των «πάρε-δώσε» με τον κόσμο και την κοινωνία -[[που γεννήθηκα τότε με ποιους μεγάλωσα και που και πως εργάστηκα .]] Αυτά διαμορφώνουν , δίνουν και τα κίνητρα για την επαναστατική η συντηρητική μου στάση και τις ρητές αποφάνσεις για το που ανήκω και το τι θα κανω. Δεν είναι δηλαδή το οικονομικό σύστημα η η κοινωνία σαν απρόσωπες δυνάμεις αλλά οι θεσμοί αυτοί όπως τους κουβαλάω μέσα μου ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΚΡΙΒΏΣ ΕΝΑ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΜΠΛΟΚΗ **αλλά ο τρόπος μου να υπάρχω στον κόσμο μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο**

Πριν γίνει διανοητικό σχέδιο μία απόφαση ελευθερίας πρέπει να βιωθεί εμμονικά στο παρόν *σαν δυνατότητα,σαν μύθος σαν αίτιγμα σαν σιωπή* << Οι ήρωες δεν μιλούν.....>> λέει ο Kierkegaard.

Η απόφαση ελευθερίας δεν είναι παρά η ολοκλήρωση ενός υπαρξιακού σχεδίου που γεννιέται στην αδιάκοπη επανάληψη της καθημερινότητας.

Όλα όσα μας καθορίζουν απέξω Ιστορία Κοινωνία, Φύση <<π.χ. το σωμα μας>>,και επιφέρουν αναπηρίες, ανία, συμπλέγματα, καταπίεση, ανέχεια , αλλοτρίωση είναι οι επαναλαμβανόμενες καταστάσεις που συναντάμε, τις μετράμε με τα χέρια και τα μάτια αναμετράμε τον αντίπαλο. ΠΡΙΝ ΑΠΌ ΤΟ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΆΡΧΕΙ

ΠΑΝΤΑ ΤΟ ΥΠΑΡΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΟΤΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΕΝ ΜΠΑΙΝΕΙ ΠΟΤΕ ΣΤΟ ΕΙΝΑΙ ΧΩΡΙΣ ΣΤΗΡΙΓΜΑΤΑ.

Έχουμε ήδη μέσα στο πεδίο της ελευθερίας την Συνείδηση, την Φύση, την Ιστορία η ελευθερία δεν είναι πια στη δικαιοδοσία ενός απόλυτου **εγώ**. Η Απόλυτη υποκειμενικότητα είναι ψευδής όσο και η γνώση του άλλου σαν αντικείμενο. Αυτή η αντικειμενική, επιστημονική, γνώση όταν αφορά τον άλλο, μικρή σχέση έχει με την ελευθερία γιατί η τελευταία δεν συγκλίνει με στατιστικές πιθανότητες. Ισα-ίσα παίρνει το πλήρες εύρος της κόντρα στις στατιστικές και τα άκαμπτα νοητικά σχέδια.

Η συνείδηση θα μπει στο πεδίο της μέσω του

F. ΧΡΟΝΟΥ.

Ελευθερία γυμνή χωρίς κοσμο εκτός του πεδίου της και μετά ο χώρος που ανοίγει στην συνείδηση για να βρει τις δυνατότητες της **Αυτό γίνεται μόνο μέσω χρόνου υπαρκτικού.**

Η συνείδηση δεν καθιζάνει σε μεμονωμένες στιγμές λέει ο Μερλώ-Ποντύ. Η στιγμή –το εκάστοτε **τώρα**- την φοβίζει και γι αυτό την εξορκίζει με πράξεις ΚΑΘΕ ΑΠΌΦΑΣΗ έχει φύγει για το μέλλον ,η επόμενη στιγμή κρατάει την προηγούμενη και επωφελείται από αυτήν. Ο χρόνος κρατάει την στιγμή προς χάριν της απόφασης και συσσωρεύει τα αποτελέσματα της για να τα χρησιμοποιήσει η ελευθερία. [[Ο DESCARTES λέει ότι η διατήρηση απαιτεί περισσότερη ενέργεια από τη δημιουργία]]

Μία επιλογή δεν μπορεί να ξεγίνει άμεσα χάριν μίας νέας επιλογής, η πράξη πηδώντας στο μέλλον κρατάει τον χρόνο για την ελευθερία. Της δίνει τη δυνατότητα να δώσει καρπούς. Αν δεν λειτουργήσει ο χρόνος μ'αυτόν τον υπαρκτικό τρόπο η συνείδηση ξέρει ότι κάθε νέα στιγμή θα την βρει εδραιωμένη και αδιάφορη να ξοδεύει τις δυνατότητες της. Η ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΊΔΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΆΛΛΗ κάθε τι ακόμη και η αναπνοή θα πρέπει να είναι θέμα επιλογής.

Η ιστορία βρίσκεται σε γραμμικό χρόνο ,η ελευθερία χρειάζεται ένα κυκλικό χρόνο. Αν έμενε σε γραμμικό χρόνο θα μεταβαλλόταν σε ένα «ράβε –ξήλωνε» χωρίς να επιφέρει καμία αλλαγή. Αντίθετα κρατάει τον κυκλικό χρόνο της Φυσεως και του σώματος.

Μέρα-νύχτα, μεροκάματο-σχόλη, έμμηνα-εγκυμοσύνη, ήλιος-σελήνη. Μήπως λοιπόν η επανάληψη αυτού του κύκλου εμποδίζει την ελευθερία? Αντίθετα αν έμεναν όλα σένα γραμμικό συνεχή χρόνο θάπρεπε να είμαστε σε μία αδιάκοπη επιλογή ακόμη και για την αναπνοή, Το ανθρώπινο ον μπορεί να κόψει τον χρόνο ,να τον μαζέψει να τον διαθέσει , όμως σίγουρα δεν της ανήκει η σύσταση του χρόνου της οικουμένης, γιατί τότε θα έπρεπε να ξεχάσει την ίδια της την **γέννηση** από την οποία και προσπορίζεται όλες τις εσωτερικές δομές [infrastructures].,

Αρα αν η συνείδηση απαιτήσει τον κόσμο και τον χρόνο θεμελιωμένο πάνω της ,δεν μπορεί μετά να επιλέξει ούτε το είναι της ούτε τον τρόπο του είναι της.

Είδαμε ως εδώ συνείδηση καθαρή και συνείδηση με χαρακτηριστικά που παίρνει απέξω.Ανωνυμία του υποκείμενου και ανωνυμία των πολλών δεν είναι παρά τα στάδια μίας δομής που είναι ο εαυτός μας. Διότι η ίδια μας η σκέψη δεν θα μας παρουσιάσει τον εαυτό μας σαν μία άσκοπη και αδιαλείπτη περιπλάνηση στα όρια της διαφυγής αλλά σαν αυτό που ενδιαφέρεται για την ένσαρκτη του υπόσταση και την θέση του στην κοινωνία. Οντας αυτό το ενσαρκωμένο με την αίσθηση της δυποκειμενικότητας μπορούμε να γίνουμε όλα τα άλλα.

Ο άνθρωπος είναι ένα σαρκικό-ιστορικό γεγονός και μόνο έτσι έτοιμο για ελευθερία.

Γεννιόμαστε από ένα κόσμο, αλλά και μέσα σε ένα κόσμο που τον συναποτελούμε. Για αυτό δεν υπάρχει απόλυτος καθορισμός απέξω, αλλά και ούτε απόλυτη επιλογή από μέσα.

Οι ρόλοι που διαλέγουμε ,οι καταστάσεις που συναντάμε, έρχονται σε βοήθεια της συνείδησης που παίρνοντας μία απόφαση οδεύει στην ύπαρξη. Γιαυτό ο Χάιντεγκερ λέει ότι η ελευθερία είναι πάντα στα όρια του ριξίματος.

Η ελευθερία δεν φθάνει αβοήθητη στο «είναι», η ζωή της δίνει όλα τα **αντερείσματα**. Δεν γλιστράει πάνω στην ύπαρξη, σκαρφαλώνει με προσπάθεια επάνω της. Και ούτε είναι κλεισμένη σένα σκληρό στο βάθος του εαυτού της από όπου μπορεί απεριόριστα να διαφεύγει. Αντίθετα τα όρια της διαφυγής τα συγκαθορίζει με τον κόσμο.

Υπάρχει για την ελευθερία ένα πεδίο που περιβάλλεται από ένα πεδίο δυνατοτήτων. Η ελευθερία είναι εφικτή όπως και η αντίληψη **μόνο στην τάξη** του φαινομένου στον αξεδιάλυτο κόμπο εαυτός- κόσμος –άλλοι. Γιατί αυτό είναι το πεδίο της

Οι αποφάσεις για την συμπεριφορά με όρους ιστορικούς, η διαμόρφωση του χαρακτήρα με όρους κυκλικών καταστάσεων όλα είναι αποδεκτά για την ελευθερία αρκεί να μην εκπίπτουν του υπαρξιακού της σχεδίου. Σαν ψυχολογική-ιστορική δομή μπορώ να επιλέξω το νόημα που θα αποδώσω αλλά πάντα ως ύπαρξη, ως *dasein* θα λέγαμε στην ΧΑΙΝΤΕΡΓΚΙΑΝΗ ορολογία, ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΕΙΝΑΙ ΨΥΧΟΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΛΛΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΑΝΤΑ ΥΠΑΡΚΤΙΚΟ -δηλαδή στον κυκλικό- υπαρκτικό χρόνο και όχι στον γραμμικό χρόνο της Φυσικής . , όπου θα δρούσε ως πράγμα και όχι ως ανθρώπινο. Μόνο επιλέγοντας ανεπιφύλακτα και απεριόριστα ότι είμαι στο ΠΑΡΟΝ. ΜΠΟΡΩ να προχωρήσω. Μόνο ζώντας στον καιρό μου μπορώ να καταλάβω και άλλους καιρούς περασμένους ή μελλοντικούς..

Ο μόνος τρόπος να χάσω την ελευθερία μου είναι να παρακάμψω την φυσική και κοινωνική μου δομή, να μην την αναλάβω να μη δεχθώ την σύνδεση με τον κόσμο.

Τίποτε δεν μπορεί να μας καθορίσει ντετερμινιστικά απέξω γιατί είμαστε ήδη **ευθύς εξαρχής έξω, στον κόσμο, στην ιστορία και στην κοινωνία με τους άλλους**

Έτσι η ελευθερία γίνεται δυνατή κόντρα στις επιλογές και πράξεις όπου η κλασική φιλοσοφία την φυλακίζει δηλαδή στο αυτεξούσιο ή τον ντετερμινισμό. Δεν υπάρχει ποτέ απόλυτος καθορισμός ούτε απόλυτη επιλογή, διότι δεν μπορώ να είμαι ούτε απλό πράγμα ούτε γυμνή συνείδηση. Πάντα υπάρχει ένα κομμάτι που ανήκει στην ελευθερία και ένα άλλο στην κατάσταση που συναντάμε στον κόσμο

Ας υποθέσουμε ότι ένας επαναστάτης βασανίζεται στην φυλακή για να δώσει τα ονόματα των συντρόφων του. Ο κοινός αγώνας είναι ζωντανός μέσα του, ενώ παράλληλα για μήνες και χρόνια δουλεύει στο μυαλό του τις θυσίες που πρέπει να κάνει. Ηρθε τώρα η στιγμή να αποδείξει τα «πιστεύω του». **ΌΛΑ ΑΥΤΑ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΔΕΝ ΑΚΥΡΩΝΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ** απλώς αποδεικνύουν ότι η τελευταία δεν φθάνει ανυποστήριχτη στο είναι. Μερα και νύχτα «μιλάει» με τους συντρόφους του, αισθάνεται το βλέμμα τους ξυπνάει τα φαντάσματά τους. Σαν άτομο από εκεί παίρνει την δύναμη να αντέξει τα βασανιστήρια. Από την άλλη μεριά όμως στέκει η **κατάσταση, η συγκυρία της ιστορικής στιγμής, οι άλλοι, ο κόσμος** που περιμένουν από αυτόν μία τέτοια στάση. Ο κόσμος μας διαλέγει αλλά τον διαλέγουμε και εμείς, Βρίσκουμε την **αλήθεια πάλι και πάλι και έχουμε στη διάθεση μας –από μόνο το γεγονός ότι ανήκουμε στον κόσμο - κάθε τι που χρειάζεται για να υπερβούμε τον εαυτό μας** Δεν χάνουμε την ελευθερία μας με πράξεις και επιλογές ίσα-ίσα είναι ή πράξη που λύνει τον κόβρο από το αγκυροβόλιο μας, και μας βγάζει στην πραγματική ζωή.

ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ Η ΣΚΕΨΗ να ξεχάσει ότι στηρίζεται στην εμπειρία για να προσλάβει τα πράγματα όσο κι αν δανείζεται από την αντίληψη το όνειρο της για απόλυτη επάρκεια

Έτσι και η ελευθερία κολυμπά κόντρα στο ρεύμα των δεσμεύσεων, των λογικών-διανοητικών της σχεδίων και **μόνο αν βγάλει ρίζες μέσα στον κόσμο μπορεί να αντισταθεί στη δύναμη του ρεύματος και να γίνει πραγματική ελευθερία.**

Να δεσμευτώ, να υποσχεθώ να συνθηκολογήσω να δώσω τη ζωή μου σαν αντάλλαγμα, να θυσιάσω ακόμη και την ίδια την ελευθερία μου για την ελευθερία των άλλων. Δεν υπάρχει απόλυτη θεωρητική απάντηση λει ο Merleau-Ponty

Αλλά υπάρχουν απέναντι μας τα πρόσωπα των συντρόφων μας, τα σώματα που αγκαλιάζουμε τα τοπία της Φύσης που πρέπει να σωθούν, υπάρχουν σκλάβοι με χίλιους τρόπους –που κι ένας να υπήρχε δεν θα μπορούσαμε να ησυχάσουμε. ΕΙΝΑΙ η στιγμή να λάμψει το φαινόμενο και ο άνθρωπος να το αναδεχθεί στον αζεδιάλυτο κόμπο **εαυτός-άλλοι-ιστορία.**

Δεν υπάρχει ελευθερία παρά μόνο όταν είναι ελευθερία για όλους.